

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 9/2569)

กสม. ชี้กรณีเรือนจำกลางเขาบินไม่อนุญาตให้ผู้ต้องขังที่ไม่โกนหนวดเคราออกไปพบแพทย์และเยี่ยมญาติ เป็นการลงโทษที่จำกัดสิทธิเกินสมควรแก่เหตุ

- ตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันเรือนจำกลางพิษณุโลก

พร้อมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสำนักงานผู้ตรวจการเรือนจำสหราชอาณาจักร และภาคีเครือข่าย

- ประสานการคุ้มครองเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีนายเอกชัย หงส์กังวาน

ระบุเรือนจำกลางคลองเปรมนัดหมายแพทย์เพื่อทำการรักษาแล้ว

วันศุกร์ที่ 13 มีนาคม 2569 เวลา 14.00 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ นายบุญเกียรติ สมนึก ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 9/2569 โดยมีวาระสำคัญ 3 เรื่อง ดังนี้

1. กสม. ชี้กรณีเรือนจำกลางเขาบินไม่อนุญาตให้ผู้ต้องขังที่ไม่โกนหนวดเคราออกไปพบแพทย์และเยี่ยมญาติ เป็นการลงโทษที่จำกัดสิทธิเกินสมควรแก่เหตุ

นายบุญเกียรติ สมนึก ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเมื่อเดือนสิงหาคม 2568 จากผู้ร้องรายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี ระบุว่า ผู้ร้องมีอาการเจ็บปวดบริเวณเอวและปลายประสาท ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2567 และได้พบแพทย์ผ่านระบบบริการการแพทย์ทางไกลมาโดยตลอด ต่อมาเมื่อเดือนพฤษภาคม 2568 ในช่วงเวลาที่ผู้ร้องไม่ยินยอมโกนหนวดเคราเนื่องจากความเชื่อส่วนตัว ผู้ร้องมีอาการเจ็บปวดบริเวณเอวและหลังอย่างรุนแรง สถานพยาบาลเรือนจำฯ ได้ประสานให้พบแพทย์ผ่านระบบบริการการแพทย์ทางไกล เพื่อติดตามอาการและรับยาเช่นเดิม แต่เจ้าพนักงานเรือนจำฯ ไม่อนุญาตให้ผู้ร้องพบแพทย์ นอกจากนี้ เมื่อผู้ร้องมีกำหนดนัดเยี่ยมญาติผ่านแอปพลิเคชันไลน์ เจ้าพนักงานเรือนจำฯ ก็มีคำสั่งห้ามผู้ร้องออกไปเยี่ยมญาติอีก ผู้ร้องเห็นว่าเป็นการกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องขัง จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า ผู้ร้องเป็นผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขเมื่อเจ็บป่วยตามมาตรฐานเดียวกับประชาชนทั่วไป โดยไม่เลือกปฏิบัติและได้รับรองและคุ้มครองในกฎหมายให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดหาหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้ต้องขังต้องได้รับการรักษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า เมื่อผู้ร้องจะต้องออกนอกแดนคุมขังเพื่อพบแพทย์ผ่านระบบบริการการแพทย์ทางไกล เจ้าพนักงานเรือนจำฯ ได้มีคำสั่งให้ผู้ร้องโกนหนวดเคราก่อนออกนอกแดนคุมขังแต่ผู้ร้องไม่ปฏิบัติตาม เจ้าพนักงานเรือนจำฯ จึงไม่อนุญาตให้ผู้ร้องออกนอกแดนคุมขัง อันเป็นการดำเนินการตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ และการแต่งตั้งผู้ช่วยเหลือ พ.ศ. 2561 ข้อ 15 (5) และ 16 (2) เพื่อควบคุมระเบียบวินัยของผู้ต้องขัง และข้อบังคับเรือนจำกลาง

เขาบินว่าด้วยมาตรการผู้ต้องขังออกภายนอกแดน พ.ศ. 2566 ข้อ 3 ซึ่งกำหนดให้ผู้ต้องขังที่จะออกภายนอกแดน โคนหนดคราให้เรียบร้อย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลกระทบต่อสิทธิของผู้ร้องในการได้รับการรักษาพยาบาลปรากฏว่าผลเสียที่เกิดขึ้นกับผู้ร้องมีมากกว่าประโยชน์ที่เรือนจำจะได้รับ กล่าวคือ การที่ผู้ร้องไม่ได้พบแพทย์และได้รับยารับประทานจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ร้องและหากมีอาการป่วยที่รุนแรงย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิต การห้ามมิให้ผู้ร้องไปพบแพทย์ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการกระทำที่จำกัดสิทธิผู้ร้องเกินสมควรแก่เหตุและไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ประเด็นนี้ จึงรับฟังได้ว่า มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ส่วนกรณีที่ผู้ร้องไม่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยมญาติผ่านแอปพลิเคชันไลน์นั้น เห็นว่า การได้รับการเยี่ยมของผู้ต้องขังเป็นการใช้เสรีภาพในการติดต่อสื่อสารตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้รับรองไว้ การที่จะไม่อนุญาตให้ผู้ต้องขังได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ใดต้องปรากฏว่าได้กระทำผิดวินัยโดยมีการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของเรือนจำ กรณีนี้แม้ผู้ร้องไม่โดนหนดคราจะเป็นการ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับอนามัยและสุขภาพของผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561 แต่ผู้บัญชาการเรือนจำกลางเขาบินยังไม่มีคำสั่งลงโทษทางวินัยด้วยการตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงการดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2563 ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานเรือนจำ ไม่ให้ผู้ร้องออกไปเยี่ยมญาติจึงมีลักษณะเป็นการลงโทษที่ไม่เป็นตามขั้นตอนของกฎหมาย และไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่กำหนดให้การลงโทษวินัยผู้ต้องขังต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมาย ประเด็นนี้จึงรับฟังได้ว่า เป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่นเดียวกัน

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2569 จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะไปยังกรมราชทัณฑ์ให้ตรวจสอบการกระทำของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางเขาบินที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าว และดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะนี้อีก พร้อมให้กำชับเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งต้องอนุญาตให้ผู้ต้องขังที่มีกำหนดนัดพบแพทย์ออกนอกแดนไปพบแพทย์เพื่อรับการรักษา

นอกจากนี้ ให้เรือนจำกลางเขาบินทบทวนและแก้ไขข้อบังคับเรือนจำกลางเขาบินว่าด้วยมาตรการผู้ต้องขังออกภายนอกแดน พ.ศ. 2566 ข้อ 3 โดยกำหนดให้ “ผู้ต้องขังที่จะออกภายนอกแดน จะต้องแต่งกายสวมใส่เสื้อสีฟ้า กางเกงสีกรมท่า หรือตามเรือนจำกำหนด และตัดผม โคนหนดคราให้เรียบร้อย เว้นแต่กรณีเจ็บป่วยและมีกำหนดนัดพบแพทย์”

2. กสม. ตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันเรือนจำกลางพิษณุโลก พร้อมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสำนักงานผู้ตรวจการเรือนจำของสหราชอาณาจักร (HMIP)

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า สืบเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) ดำเนินโครงการพัฒนากลไกการตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันตามมาตรฐานพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (OPCAT) โดยมีแผนงานตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวประเภทต่าง ๆ เช่น เรือนจำ สถานีตำรวจ ศูนย์ฝึกทหารใหม่ และสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เมื่อวันที่ 3 - 7 มีนาคม 2569 ที่ผ่านมา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนางสาวปิติกัญจน์ สิทธิเดช นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมด้วยนายพิทยา จินาวัฒน์ ที่ปรึกษาประจำ กสม. และรองศาสตราจารย์ พ.ต.ท. ดร. เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงาน กสม. ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมเชิงป้องกัน ณ เรือนจำกลางพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบการดำเนินงานของเรือนจำ แลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ และร่วมกันพิจารณาแนวทางในการส่งเสริมมาตรฐานการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและความมั่นคงของเรือนจำ โดยมีผู้แทนจากสำนักงานผู้ตรวจการเรือนจำของสหราชอาณาจักร (His Majesty's Inspectorate of Prisons: HMIP) เข้าร่วมสังเกตการณ์ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับแนวทางการตรวจเยี่ยมเชิงป้องกัน ซึ่งเป็นกลไกที่มุ่งเน้นการป้องกันความเสี่ยงและการพัฒนาระบบ มากกว่าการตรวจสอบภายหลังเหตุการณ์

การลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันครั้งนี้ กสม. ได้หารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางพิษณุโลกในประเด็นสำคัญ เช่น สภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข การดำเนินงานด้านการฝึกอาชีพและการศึกษา แนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังให้เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकูลสูญหาย พ.ศ. 2565 โดย กสม. เห็นว่าการดำเนินงานของเรือนจำมีความท้าทายหลายด้าน และการพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ การตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล สอดคล้องกับแนวคิดของพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (OPCAT) ซึ่งส่งเสริมให้รัฐมีระบบการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันการทรมานและการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม โดยคณะรัฐมนตรีได้รับทราบข้อเสนอเกี่ยวกับการเข้าเป็นภาคี OPCAT ของประเทศไทยแล้ว และอยู่ระหว่างการพิจารณาความพร้อมในการเข้าเป็นภาคี ทั้งนี้ กลไกการตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันของ กสม. สามารถมีบทบาทในการส่งเสริมแนวทางการตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันและการพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานในสถานที่ควบคุมตัวของรัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ในวันนี้ (วันที่ 13 มีนาคม) กสม. ได้จัดการประชุมหารือระดับสูงว่าด้วยการเข้าเป็นภาคี OPCAT ของประเทศไทย ณ โรงแรมรามาร์คเด้นส์ กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความเห็นในระดับนโยบาย โดยมีผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเข้าร่วม เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และหารือแนวทางที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยด้วย

“การตรวจเยี่ยมเรือนจำเชิงป้องกันของ กสม. เป็นการสนับสนุนการพัฒนากระบวนการควบคุมตัวของรัฐ ให้มีมาตรฐานที่เหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง ความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ และความมั่นคงของเรือนจำ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องดำเนินควบคู่กัน รวมทั้งการพัฒนากระบวนการตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันและการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการควบคุมตัวของรัฐ และสนับสนุนให้การดำเนินงานของเรือนจำสามารถบรรลุทั้งเป้าหมายด้านความยุติธรรม ความมั่นคง และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเป็นรูปธรรม” นายสันต์ กล่าว

3. กสม. ประสานการคุ้มครองเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีนายเอกชัย หงส์กังวาน ระบุเรือนจำกลางคลองเปรมนัดหมายแพทย์เพื่อทำการรักษาแล้ว

นายสันต์ ภัยหลิกี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า เมื่อวันที่ 10 มีนาคมที่ผ่านมา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) และเจ้าหน้าที่ กสม. ได้เข้าเยี่ยมติดตามอาการป่วยของนายเอกชัย หงส์กังวาน ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ประเภทยุทธศาสตร์-ฎีกา ณ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพฯ หลังจากมีข่าวนายเอกชัยป่วยหนัก โดยพบว่านายเอกชัยมีอาการของโรคฟีในตับและภาวะต่อมลูกหมากโต ยังสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ตามปกติ ซึ่งนายเอกชัยได้ให้ข้อมูลความเป็นอยู่ภายในเรือนจำ และได้พบแพทย์โรงพยาบาลราชทัณฑ์เพื่อตรวจโรคฟีในตับในวันนี้ (13 มีนาคม) รวมถึงมีกำหนดการพบแพทย์กรณีต่อมลูกหมากโตในวันที่ 24 มีนาคมที่จะถึงนี้

ทั้งนี้ กสม. มีภารกิจในการคุ้มครอง ส่งเสริม และเฝ้าระวังสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงสิทธิผู้ต้องขังด้วย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

13 มีนาคม 2569